

τοῦτο καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς εὐρεθείσαις ἐν τῷ ἱερῷ καλεῖται αὕτη Ἄρτεμις σώτειρα καὶ ἐπήκοος, ἀποδίδονται δηλαδή αὐτῇ ἐπίθετα ἅπερ ἀποδίδονται μάλιστα τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ δηλοῦσι τὴν θεραπευτικὴν αὐτοῦ δύναμιν.

Εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας τοῦ ἀγάλματος τούτου ἀποβλέποντες δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν αὐτὸ ἐν τοῖς καλλίστοις τῶν τοιούτων τῆς Ἐκάτης

παραστάσεων. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι τὸν τύπον τοῦτον τῆς Ἐκάτης ἀνάγουσι πολλοὶ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλκαμένους ποιηθὲν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀγαλμα τῆς θεᾶς ταύτης. Τὸ προκείμενον ἀγαλμα διὰ τῆς ἐπιβαλλούσης αὐτοῦ μορφῆς καὶ ἐκφράσεως καὶ διὰ τῆς αὐστηρᾶς αὐτοῦ ἀρχαϊκούς ἐργασίας συμβάλλεται ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΑΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ

(Ἰδε πίνακα 3)

Τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 1 τέσσαρα τεμαχία πίνακος εὔρον ἐν ταῖς ἀποθήκαις τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ ἄλλων τεμαχίων ἀγγείων προερχομένων ἐκ τῶν πρὸ τῆς ἀνατολικῆς προσόψεως τοῦ Παρθενῶνος ἀνασκαφῶν τοῦ 1882-1883, φαίνεται δ' ἐκ τούτου, ὅτι καὶ ταῦτα ἐν αὐταῖς εὐρέθησαν πρὶν λάβω ἐγὼ ἐντολὴν νὰ ἐπιστατήσω αὐτῶν. Δημοσιεύω δ' αὐτὰ καθὼς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2 παράστασιν κύλικος εἰς τὸ φυσικὸν μέγεθός των μόνον χάριν τῶν ἐπιγραφῶν τεχνιτῶν, αἵτινες ἐν Ἑλλάδι εἶναι τόσον σπάνιαι· διότι αὐταὶ αἱ παραστάσεις βεβαίως ὀλίγον ἔχουσι τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἡ ἐπὶ τοῦ πίνακος εἶναι κοινοτάτη εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἔκτου αἰῶνος, συχνὰ μετὰ τινων παραλλαγῶν, τὸ θέμα ὅμως μένει πάντοτε ἐν τοῖς κυρίοις ἀμετάβλητον. Αὐτὸς ὁ Σκύθης ἔγραψεν ἄλλον πίνακα, ἐξ οὗ καὶ μόνον τέως ἦν γνωστὸν τὸ ὄνομά του, ἔχοντα ὁμοίαν περίπου παράστασιν Ἀθηνᾶς ἐλαυνούσης ἄρμα, ᾧ ὑπαντᾷ Ἑρμῆς κρατῶν τὸ κηρύκειον· ἀντὶ τοῦ Ἡρακλέους ὅμως, φαίνεται, ἐβάδιζε παρὰ τὸ ἄρμα ὁ Ἀπόλλων (1). Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἐκ τῆς Ἀθηνᾶς ἐσώθη μόνον ἡ αἰχμὴ τοῦ δόρατος.

Ἡ τέχνη εἶναι ἡ συνήθης τῶν μελανῶν μορφῶν ἐπὶ ἐρυθροῦ ἐδάφους. Μέρη δέ τινα, ὡς αἱ κόμαι καὶ τὰ γένεια, ἢ αἰχμὴ τοῦ δόρατος κτλ. ἔχουσι

(1) Εὐρέθη καὶ αὐτὸς ἐν Ἀκροπόλει, ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ Benndorf Griechische und Sicilische Vasenbilder πίν. IV, 1.

βαφὴν χρώματος ἰώδους. Ταῦτα ἐν τῇ εἰκόνι ἐδηλώθησαν διὰ γραμμῶν καθέτων.

Ὁ τεχνίτης ἵνα παρουσιάσῃ, ὡς φαίνεται, τὸν ἥρωά του φοβερώτερον, παρέστησεν αὐτὸν ὡπλισμένον πρὸς τοῖς συνήθεσιν ὅπλοις, τῷ τόξῳ καὶ τῷ ῥοπάλῳ, καὶ διὰ ξίφους.

Πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν [ ]ο Σκύθης ἔγραψεν, ἥτις ἔχει τοῦτο τὸ περιεργον, ὅτι πρὸ τοῦ ὀνόματος κείται καὶ τὸ ἄρθρον, συγκριτέα εἶναι ἄλλη ἀγγειογράφου ἐπιγραφὴ ἐν ταῖς αὐταῖς ἀνασκαφαῖς εὐρεθείσα καὶ μὴ δημοσιευθεῖσα ἀκόμη· εὐρίσκειται ἐπὶ δύο τεμαχίων προσαρμοζομένων (1) ἔχει δ' οὕτω·

Σ Ε Ν Η Ο Λ V Δ Ο Σ ∷ Ε Π Ρ Α Ψ <

Νομίζω δὲ ὅτι μόνον τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα ἐπιγραφῶν τεχνιτῶν ὑπάρχουσιν, ἐν οἷς πρὸ τοῦ ὀνόματος τίθεται καὶ τὸ ἄρθρον· περιεργότερα ὅμως εἶναι ἢ σύμπτωσις, ὅτι ἀμφότερα τὰ ὀνόματα Σκύθης καὶ Λυδὸς εἶναι ὀνόματα ἐθνικά· τὸ πρῶτον φέρουσιν ἐνίοτε καὶ Ἑλληνες, ἐκ τοῦ ἄρθρου ὅμως δύναται νὰ συμπεράνη τις, ὅτι ἀμφότεροι οἱ τεχνῖται οὗτοι ἦσαν ξένοι μέτοικοι ἢ καὶ δοῦλοι.

(1) Ἀποτελοῦσι τμήμα τοῦ χεῖλους, τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ ὄμου ἀγγείου μεγάλου, ἴσως κρατήρος· ἐπὶ τοῦ χεῖλους ὑπάρχουσι βύδακες μελανοὶ καὶ ἰώδεις ἐπὶ ἐδάφους ἐρυθροῦ. Τὸ αὐτὸ κόσμημα μετὰ κυματίου λεσβίου εὐρίσκειται καὶ ἐπὶ τοῦ ὄμου· ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἐγγεγραμμένη ἐπὶ τοῦ 0,01 μ. περίπου ὑψηλοῦ λαιμοῦ. Ὁ τεχνίτης Λυδὸς δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ ὑπὸ Benndorf ἐκδοθέντι πίνακι φέρεται μόνον Σκύθες ἔγραφον), ἀλλὰ τοῦτο ἀποδεικνύει ἀπλῶς τὴν διπλὴν χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ὡς κυρίου καὶ ὡς ἐθνικοῦ.

Ἡ κύλιξ, ἥς τὴν ἐντὸς παράστασιν δημοσιεύομεν ὑπ' ἀριθ. 2, εὐρέθη ὡς εἶπεν ὁ πωλητὴς ἐν Κορίνθῳ, ἠγοράσθη δὲ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας, ἐν τῇ συλλογῇ τῆς ὁποίας εὐρίσκεται νῦν. Ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ἢ τὴν ἀνεπιτηδειότητα τοῦ τεχνίτου εἰς τὸ νὰ πληρῶσῃ τὸν κύκλον διὰ μορφῆς ἐν φυσικῇ θέσει· ἡ ἀμυχανία του εἶναι καταφανής, δὲν κατώρθωσε δὲ νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα χωρὶς νὰ καταφύγῃ εἰς κινήσεις βεβιασμένας. Ἡ μορφὴ εἶναι ἐρυθρὰ ἐπὶ ἐδάφους μελανοῦ· ἡ δὲ περὶ τὴν κόμην ταινία τοῦ νεανίσκου καὶ τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι χρώματος ἐπίσης ἐρυθροῦ, ἀποκλίνοντος ὅμως πρὸς τὸ ἰώδες. Ἄλλον κόσμον πλὴν τῆς ἐν τῷ κύκλῳ παραστάσεως δὲν ἔχει ἡ κύλιξ.

Ὁ τεχνίτης ἦν γνωστὸς τέως ἐξ ἄλλης κύλικος εὐρεθείσης ἐν Καπούῃ (ἐξεδ. Annali dell' Instituto 1849 πίν. Β'). Ἄν καὶ εὐρέθη δὲ ἡ ἡμετέρα, ὡς εἶπομεν, ἐν Κορίνθῳ, εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι ὁ Εὐεργίδης ἦν Ἀθηναῖος, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἐθεωρεῖτο. Τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ῥῆμα, οὗ μόνον τὸ ἀρχικὸν Ε ὑπάρχει, δὲν ἐξηλείφθη, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐγράφη ὀλόκληρον· διὰ τίνος λόγου ἐγένετο τοῦτο, ἀγνοῶ· χωρὶς ὅμως βεβαίως ὑπῆρχεν ἰκανός. Ἐπὶ τῆς ἐκ Καπούης κύλικος ἔγραψεν ὁ Εὐεργίδης·

ΕΥΕΡΓΙΔΕΣΕΠΟΙΕ...

Πιθανὸν λοιπὸν εἶναι, ὅτι καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ συμπληρώσωμεν ἐποίησει.

Ἡ κύλιξ ἔχει ὕψος μὲν 0,081 μ., διάμετρον δὲ 0,185. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς Ἐταιρίας φέρει ἀριθμὸν 2,807.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δημοσιεύομεν καὶ δύο ἐπιγραφὰς ἐπὶ τεμαχίων ἀγγείων εὐρεθέντων ἐπίσης ἐν Ἀκροπόλει καθ' ἃς καὶ ὁ πίναξ τοῦ Σκύθου ἀνασκαφάς. Ὁ Δοῦρις καὶ ὁ Ἰέρων, ὧν τὰ ὀνόματα ἀναγινώσκονται ἐπ' αὐτῶν, ἦσαν τέως γνωστοὶ

μόνον ἐξ ἔργων τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀνακαλυφθέντων. Κατὰ τὴν ἐν Ἀκροπόλει εὐρεσιν αὐτῶν ἤμην ἐγὼ παρών. Τὸ πρῶτον εἶναι μικρὸν τεμάχιον μέλαν ἐξῶθεν ὅλως· σώζεται ὅμως καὶ ἐλάχιστον μέρος ἴσως τοῦ ἀγκῶνος μορφῆς ἐρυθρᾶς. Ἔσθην διακρίνονται τὰ ἔχνη τοῦ τροχοῦ διαιροῦντα τὴν ἐπιφάνειαν εἰς ταινίας στενάς ἀκριβῶς χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων· ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῆς κυρτότητος τοῦ τεμαχίου δύναται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι δὲν ἀνήκεν εἰς κύλικα, ἀλλ' εἰς ἄλλο εἶδος ἀγγείου. Ἐξῶθι διὰ χρώματος ἰώδους ἡ ἐπιγραφὴ·

ΛΟΡΙΣΕ

Μῆκος τοῦ τεμαχίου τούτου 0,07 μ. Τὸ ἕτερον εἶναι βᾶσις κύλικος συγκολληθεῖσα ἐκ πολλῶν τεμαχίων. Ἡ περιφέρεια εἶναι ἐρυθρὰ, ἐπ' αὐτῆς δὲ γεγραμμένα διὰ χρώματος μελανοῦ τὰ ἐξῆς γράμματα·

ΗΙΡΟΝ:ΕΠΟΙΕΣΕ

Διάμετρος τῆς βᾶσεως ταύτης 0,117 μ. περίπου.

Ἄν καὶ τὰ τεμάχια ταῦτα οὐδὲν νεώτερον διδάσκουσιν ἡμᾶς, ἔχουσιν ὅμως, νομίζω, ἀξίαν τινὰ ἔνεκα τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεώς των. Περὶ τῆς πρὸ τοῦ Παρθενῶνος ἐπιχώσεως ἔγραψάν τινα οἱ κατὰ καιροὺς δημοσιεύσαντες εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1882-83 (ἴδ. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1883 σ. 33 ἐξ. καὶ 93. 1884 σ. 150). Προσθέτω δὲ εἰς τὰς πληροφορίας τῶν ἄλλων καὶ ταύτην, ὅτι ἐγὼ μόνον ἐπὶ τινῶν τεμαχίων ἀγγείου μεγάλου παριστάνοντος τὸ κατὰ τοῦ Μινωταύρου ἔργον τοῦ Θησέως ἀπῆντησα τὸ σίγμα ἔχον τέσσαρας κεραίας· ἐπὶ πάντων τῶν λοιπῶν τεμαχίων εἴτε λίθων εἴτε ἀγγείων εἶχε μόνον τρεῖς. Τοῦτο εἶναι πρᾶγμα θετικὸν καὶ ἀναμφίβολον ἐπιβεβαιούσιν ὅσα περὶ τῶν γρόνων τοῦ Δούριδος καὶ Ἰέρωνος παραδέχονται σήμερον οἱ ἀρχαιολογοῦντες.

Περὶ τῆς τοῦ Ἰέρωνος ἐπιγραφῆς εἶναι καὶ τοῦτο ἀξιοσημεῖωτον, ὅτι εὐρηται, ὡς εἶπομεν, ἐπὶ τῆς περιφέρειας κύλικος ἡ φιάλης, ἐν ᾧ ἐπὶ πάντων τῶν

τέως γνωστών ἀγγείων τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου εὐρίσκειται παρὰ τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν (ἴδε W. Klein Die griechischen Vasen mit Meistersignaturen σ. 68, ἐνθα ἀπαριθμοῦνται εἴκοσι καὶ ἐν ἀγγεῖα· δύο

δ' ἄλλα ὁμοίως μετ' ἐπιγραφῆς παρὰ τὴν λαβὴν ἐγένοντο ἐσχάτως γνωστὰ ἐν Arch. Zeitung 1884 σ. 247 ἐξ.).

Χρ. Δ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΨΗΦΙΣΜΑ ΠΡΟΞΕΝΙΚΟΝ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ

Ι Ι Τ Α Ν Π Ξ
ΕΥΧΡΗΣΤΟΝ Α
ΧΟΜΕΝΟΣΟΜΟΙΩΣΔΕΚ
ΤΟΙΣΧΡΕΙΑΝΕΧΟΥΣΙΚΛ
ΑΥΤΟΝΚΑΙΕΓΓ' ΟΝΟΥΣΠΡΟΞΕΝ
ΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΑΣΠΟΛΙΟΣ Α Μ Ω
...Ι ΜΕΝΔΕ ΑΥΤΩΙΚΑΙΤΑ Α Λ Λ Α Φ Ι Λ
ΘΡΩΠΑΣΑΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕ
ΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΤΑΣΠΟΛΙΟΣ
ΤΑΡΧΕΙΑΝΑΙΡΑΥΑΙΔΕΤΟΥΑΦΙΣΜ
ΕΙΣΣΤΑΛΛΑΝΛΙΘΙΝΑΝΚΑΙΑΝΑΘΕ
ΕΝΕΙΣΤΟΙΕΡΟΝΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΟ
ΟΥΛΥΚΕΙΟΥ

[Δεδόχθαι τῶν βωλῶν καὶ τῶν δά-
μωι ἐπαινέσαι τὸν δεῖνα τοῦ δεῖνος
ἐπὶ τῶν προαιρέσει ἢν ἔχ]

- 1 [ων διατελεῖ πο]τὶ τὸν πό[λιν] ἀμ[μ]
[ῶν] εὖνον καὶ] εὐχρηστον α[ὐτὸν] κ[α]
[οῖν] ἀπαρεχόμενος, ὁμοίως δὲ κ[αὶ]
[ἰδία] τοῖς χρεῖαν ἔχουσι· κ[αὶ] εἰ]
- 5 [μεν] αὐτὸν καὶ ἐγγόνους πρόξεν[ον]
[καὶ] εὐεργέταν τῆς πόλιος ἀμῶν·
[εἰ]μεν δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ἄλλα φιλ[άν]
θρωπα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξέ
[ν]οις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλιος [ύ]
- 10 πᾶρχει· ἀναγράφει δὲ τὸ ψάφισμ[α]
εἰς στάλαν λιθίναν καὶ ἀναθε[ῖ]
[μ]εν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνο[ς]
[τ]οῦ Λυκείου.

Τὰ ἀνωτέρω ἔχει στήλη λίθου φαιοῦ ἀγορασθεῖσα ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ναυπλίῳ ξενοδοχείου

Μυκηνῶν παρὰ χωρικοῦ τινος ἐν Ἄργει, ὡς ὁ ἀγοράσας μοι εἶπεν, καὶ μετακομισθεῖσα εἰς Ναύπλιον, ὅπου καὶ νῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐν λόγῳ ξενοδόχου ἀπόκειται. Ἡ στήλη εἶναι τετραγώνου ἄνω, κάτω δὲ μένει τόπος ἀγράφος 0,20 μ. Τὸ μέγιστον σωζόμενον ὕψος αὐτῆς εἶναι 0,41, πλάτος 0,31, πάχος 0,12. Μῆκος τῶν γραμμάτων 0,009, ἀπόστασις στίχ. 0,006.

Καίπερ ἐν τῷ σωζομένῳ μέρει τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἐδηλώθη, τίνα πόλιν πρέπει νὰ ἐνοήσωμεν ὑπὸ τὸ ὄνομα «ἀ πόλις ἀμῶν», ἀλλὰ τὸ μνημονευθὲν ἐν αὐτῇ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου (Παυσ. II 19.3) βεβαίως τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγοράσαντος, ὅτι εὐρέθη ἐν Ἄργει.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τόσον σαφές, ὥστε, νομίζω, πᾶσα σημείωσις θὰ ἦτο περιττή. Μόνον δὲ ἔχω νὰ προσθέσω, ὅτι ἐν στίχῳ 7^ῳ καὶ ἐν τῷ χαρτίνῳ ἐκτύπῳ καὶ ἀντιγράφοντί μοι ἐφαίνοντο ὡς περ λείψανα τοῦ Ω [-] ἐν τελευταίᾳ λέξει μετὰ τὸ Λ, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι εἶναι συμπληρωτέα ἡ λέξις «φιλ[άν]θρωπα». Πρβ. Cauer² n° 386 a. 15. Ibid. n° 432, στ. 16. We-scher-Foucart. n° 457, στ. 3.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 16 Μαρτίου 1885.

N. ΝΟΒΟΣΛΑΔΣΚΗ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΥΠΕΡΤΕΛΕΑΤΟΥ

Ἐκ τινων ἐπ' ἐσχάτων ἀνακαλυφθέντων ἀρχαίων μνημείων ἔγεινε καταφανές ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ ἰδίως ἐν τῇ μεταξὺ Ἀσωποῦ Ἐπι-

ΠΙΝΑΞ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΚΥΛΙΞ ΕΚ ΚΟΡΙΝΘΟΥ.